

*ALİ BABA GELENEKSEL KURBANI

Refik Engin

Trakya geleneksel kurbanlarından biride Ali Baba kurbanıdır. Hıdırellezi kırk gün geçince yapılmaktadır. Genelde cuma gününe getirilmektedir. Bazen katılım çok olsun diye hafta sonuna alınmaktadır. Bu kurban geleneğine katılanların çoğunluğu Ali Koç Baba'nın yolu erkânına bağlı olanlardır. Bu kurban geleneğinin aynı zamanda hala Bulgaristan'dan ki kabile mensuplarınca da ALVANAR köyünde de yapılmakta imiş. Türkiye sınırları içinde Tekirdağ'ın Muratlı ilçesine bağlı eski adı Hoca Aydın yeni adı ile Aydın köyünde 1950 yılından beri kesintisiz olarak yapıla gelmektedir. Ali Koç Baba yolu erkânına bağlı olanlara halk arasında (Gülşani) GÜLŞENİ denilmektedir. Bu durum Amuca kabilesinin Şeyh Bedreddin'ilerin de görülmektedir. Bu iki ayrı tarikatın benzer yönlerini Şeyh Bedreddin'iliği tanıtırken açıklayacağız. Bu gün Ali Koç Baba soyundan olan ve aynı zamanda Seyit Ali Sultana bağlı Evladiye koluna bağlı olanların lideri Hamza Koçerdin Baba'nın deyimi ile bize” Siz Balım Sultan erkânına bağlı Bektaşilersiniz, biz Seyit Ali Sultana bağlı evladiye kuralı ile erkân yürüten Bektaşileriz demişti. (Hamza Baba 1997 yılında Hakka yürümüştür. Ruhu Şad olsun)

Cem dergisinde 1994 yılında Trakya'daki tarikatları tanıtırken bize verilen bilgiler doğrultusunda Ali Koç Baba müritlerini Sultan Suca ettin e bağlı olarak göstermiştik. Bu yanlışımızı bu vesile ile düzeltiyoruz. Hamza Baba ile 12.6.1995 yılında evinde yaptığımız söyleşide kendisi il uzun uzun konuşmuştuk.O zaman Ali Koç Baba hakkında bize söylediği, Kızıl deli soyundan olduğu ,12 İmamlardan Musai Kazım a dayanan şeceresinin bulunduğunu söylemişti.

Ali Koç Baba'nın Seyit Ali Sultanın yanından ayrılarak bugünkü Bulgaristan'ın ALVANAR (İLVANAR-ELVANLAR) köyüne gelerek yerleştiğini söylemişti.

Adı itibarı ile ALİ BABA kurbanı birçok kişi tarafından Ali Koç Baba ya yapıldığı sanılmaktadır. İsimlerin aynı olması yanlışlara sebep teşkil ediyor. Ali Baba aslında namı değer KIZIL DELİ SULTAN diye bilinen SEYİT ALİ SULTAN'DIR. Seyit Ali Sultan ile kısaca bilgiler şunlardır.

Seyit Hüseyin Ata oğlu Seyit Ali Sultandır. Hızır Lala lakabı diye lakaplaşmıştır. Doğumu 1310 ölümü 1402 dir. Rumeli'ye geçiş tarihi 1397 dir. Dimetoka da dergâh kurmuş ve canlar uyarmıştır. Dergâhı Kızıl deli ırmağı kenarında güzel bir tepe üzerinde kurulmuştur. Bu ırmağın adı sonradan Seyit Ali Sultan a takma ad olmuştur. (Noyan,5)

Bu dergâhın yakın zamanda Yunanistan makamlarına yapılan başvurular ile mahkeme kararı ile yeniden açıldığını Seyit Ali Sultan kabilesi mensuplarından Emekli öğretmen Coşkun İlhan bize bildirmişti. Türbedarlığını hala kabileden bir ailenin yaptığı söylenmektedir.

Karadeniz yöresinde Hıdırellezi 40 gün geçince yapılan DEPREŞ ŞENLİKLERİ ile Ali Baba kurbanının aynı zamanda yapılması acaba bir rastlantı mı? Bunu değerli araştırmacılarımızın göz önüne alarak bulup bizlere aktarmalarını umuyoruz.

Bu gün Bulgaristan'ın ALVANAR köyünde SEYİT ALİ SULTAN'IN bir nazarlaması varmış. Kurban geleneği burada yapılmakta imiş. Tarihi bilinmeyen zaman biriminde Ali Koç baba Müritlerinden Hasan isimli biri bu gün ALVANAR köyündeki nazarlamasının bir Km. mesafe uzağından geçiyormuş. Yolunun üzerine bir ağaç devrilmiş. Kaldırmaya çalışmış. Bir ara o kadar zorlanmış ki inanç ile “ YETİŞ YA ALİ BABA “ diye haykırınca o an yanı başında Kara bıyıklı heybetli biri peyda oluvermiş. Ona ağacı kaldırmaya yardım olmuş. Geldiği gibi ansızın kaybolmuş. Bu olayın geçtiği yerin hemen alt tarafında su sızıyormuş. Bu kayayı ortadan kaldırınca hemen alt tarafına bu suyu toplayıp bir çeşme yapmışlar. Bu gün hala bu çeşme o yöre halkına içme suyu olarak akmakta imiş. Ali Koçluların Eskişehir yöresindeki bu geleneği orada icra edip etmediklerini bilemiyoruz. Aydın köyünde yapılacak kurban geleneğine katılacak her kez evinde hazırlık yapar. Yiyeceğini içeceğini temin eder. Kurbanların kesildiği ÇEVİRİM GÖL mevkisine zamanın araçları ile geliyorlar. Çevrim göl aydın köyüne bir kaç Km. uzaktadır. Bu kurban geleneği bir tür mesire türünde yapılmaktadır.Çevrim göl yanında bulunan korunun ağaçları altında sofralar kurulur.,oyunlar oynanır,salıncağlar kuruluyor.Ali Baba ya ke silecek kurbanlardan evvel iki rekât şeriat namazı kılınıp 4 defa tekbir getiriliyormuş. Daha sonra kurbanlar kabilenin ehli kurbancıları tarafından kesilip tığlanır. Kurbanlar piştiği zaman Ali Koç Baba postnişin Hamza Koçerdin veya halk arasında en yetkili ikinci

kişiler olarak tanımlanan Vekil Babalar tarafından dualar yapılmıştı..Ve ondan sonra herkese dağıtım başlanıyor.Vekil Babalar dahi yakın zamana kadar Ali Koç Baba soyundan seçilmekte imiş. İlk defa ehli Vekil Baba(Halkın deyimi ile Dikme Baba) ALİ AKGÜL dır. Kendisi ile 1995 yılında yapılan ALİ BABA KURBANINDA görüşmüş hayli bilgisinden yaralanmıştık. Ruhu şad olsun 1996 yılı sonunda Hakk'a yürüdü. Kesilen kurban adak olabileceği gibi halkın katkısı ile alınmış kurbanlar kesilmektedir. Ali Koç Baba erkânında duaların tamamı Türkçedir. Dua sonunda bağlantı Ali Koç Baba, Seyit Ali Sultan ve sonunda Hacı Bektaş'a bağlanmaktadır. Duaların benzerliği icra şekli Balım sultan Bektaşileri ve Şeyh Bedreddin' ilerden farklı değildir. Kurban dağıtımı her sofraya görevlendirilen kişilerce eşit olarak dağıtılmaktadır. Kurbanların duası ardından Baba veya vekil Baba sofrasında olan bir kişi tarafından Kur'an-ı Kerim okunması yapılmaktadır. Bu günde dilekler dilenir adaklar adanır ve kesilir, çerağlar uyandırılır. İtikat ve itibarı ile hayli kalabalık olan bu geleneğimizde toplumlar birbirine kaynaşmakta ve birbirilerini tanıma fırsatı yaratmaktadır. Ali Koç Babaya yazılmış iki nefesi sunuyoruz.

Seher yellerinden haberin geldi
Lütf halini Ali Koç Babam
Kimseler bilmez oldu halimden
Gözlerimin yaşını sil Koçlu Babam

Men bir derde giriftar oldum çekerim
Gözlerimden kanlı yaşlar dökerim
Pirim gelir diye yolların bakarım
Yetiş imdada gel Koçlu Babam

Gerçek er isen şek getirmem özüme
Kakıdını ne bakmamasın yüzüme
Artık eksik kalma imdi sözüme
Hayır, himmet nazarını kıl Koçlu Babam

Mecnun seyrinde kuşlar tünedi
Ah ettikçe didelerim kanadı
Nice erler geldi kılıç sunadı
Hamle sana kaldı çal Koçlu Babam

DEDEMOĞLU eydir bu dergâha gelenler
Hani bizden evvel bu hana konanlar
Derya benim deyip dava kılanlar
Sabrın selametine dur Koçlu Babam.

Aynı nefesin Cahit Öztelli'nin Bektaşî Gülerinde 129 ve 131 sayfalarında iki adet Ali Koç Baba 'ya yazılmış nefes vardır. Burada 3 adet Ali Koç Babanın olduğu yazılıdır.

Urfa Siverek,Kırıkkale'ye bağlı Koçu Baba köyü ve bu gün Bulgaristan'da kalan Niğbolu kalesin de Ali Koç veya Ali Koçu baba kayıtları vardır.Bizim konumuzla ilgili olanı ise Niğbolu kalesinde yatan Ali Koç Baba dır.Diğer Ali Koç veya koçu Babalar ile bu zatın isim benzerliği haricinde bir ortak noktası yoktur.Dedem oğlu adlı ozan da Balkanlarda yaşamış bir kişi olması bunu doğrular.Zaten Cahit Öztelli'nin bu eseri daha evvel tüm araştırmalarını topladığı Vahit Lütfi Salcı'nın notlarından derlemedir.Vahit Lütfi Salcı'da Trakya ve Balkanlar kültür üzerine çalışma yapmış ama topladıkları günümüze kadar derlenip toplanmamıştır.

Ali Koç baba ya yazılmış bu nefes Cahit Öztelli'nin Bektaşî Gülleri kitabının 131. sayfasından alınmıştır.Burada nefesin altında Ali Koç Baba'nın Niğbolu'da yattığı kaydına yer verilmiştir.

Dertliyim kapına geldim
Mürüvvet senden Ali Koç Baba
Cümle küstahlığı özümde buldum
Mürüvvet senden Ali Koç Baba

Sana arzu çeker nice âşıklar
Merhamet bâbının kilidi yoktur
Sende mihman üçler yediler kırklar
Mürüvvet senden Ali Koç Baba

Eşiğin taşıma yüzümü sürsem
Baba çeşmes'inde nûş edip kansam
Çırağın şem'ine pervane dönsem
Mürüvvet senden Ali Koç Baba

SELİM 'in kusuru çoktur yanında
Senin muhabbetin saklar canında
Pirin huzurunda Hak divanında
Mürüvvet senden Ali Koç Baba

1. Bedri Noyan. Kızıldeli Velayetnamesi. S.5

Kaynak kişiler.

Ali Akgül.1920 İlkokul. Bulgaristan'ın Küçüklere bağlı Kotel köyüne doğmuş,1996 yılında Tekirdağ Aydın köy de Hakk'a yürümüştür.

Hamza. Koçerdin 1915.Bulgaristan, Alvanar. İlkokul.1997 yılında Tekirdağ'ın Muratlı ilçesinde Hakka yürümüştür.

Kazım Yeni.1914-.Bulgaristan./Alvanar ,İlkokul. 2010 yılında Tekirdağ/Muratlı/Aydıncöy de vefat etmiştir.

Bu yazımız da Nefes dergisinin 1996 yılında 32 .ci sayısında yayımlanmıştı.Bazı ilaveler yapılmıştır.